

Чи потрібні українській адвокатурі зміни?

Деякі невтішні висновки після звітно-виборчого з'їзду адвокатів України

Відповіді на питання, винесене в заголовок, можливо виключно розуміючи репрезентативність рішень вищого адвокатського форуму, чи відповідають вони бажанням і волевиявленню більшості сорокатисячної адвокатської спільноти? З урахуванням технологій, які були використані адміністраторами Національної асоціації адвокатів України при підготовці цього першого за п'ять років звітно-виборчого з'їзду адвокатури (відбувся 9 червня), виникають певні сумніви.

Інна РАФАЛЬСЬКА,
голова Ради адвокатів м. Києва,
заслужений юрист України

Зазначимо, що проектні матеріали з'їзду, які важливі для кожного працюючого адвоката, були опубліковані на сайті НААУ лише за два дні до початку роботи форуму. Тож із цими документами не встигли детально ознайомитися не лише всі небайдужі адвокати, але й делегати з'їзду. Голосуючи, наприклад, за або проти змін до Правил адвокатської етики — основи професійної діяльності адвокатів, делегати не могли реалізувати представницький мандат, оскільки не знали й не могли знати з цього приводу думку своїх виборців — адвокатів регіону, як не могли знати думку і щодо змін до Статуту Національної асоціації адвокатів України про включення до складу майна організації майна всіх регіональних рад та КДКА, а також думку про те, чи є щорічний (кількарічний?) бюджет НААУ в 37 мільйонів гривень необхідним (достатнім)? Чи те, як повинні поставитися всі адвокати до пропозиції фінансування за власний кошт адміністрування системи безоплатної правової допомоги. Крім того, як виявилось, більшість адвокатів навіть не знали, що такий з'їзд був призначений.

Скоріш за все, це є наслідком симбіозу декількох факторів — відсутність зацікавленості адвокатів, які звикли за багато років у роботі покладатися виключно на власні сили, й певні технології забезпечення певного складу регіональних делегацій, які повинні були за будь-яких обставин проголосувати за необхідні керівництву НААУ рішення.

Так сталося, наприклад, з делегацією від Києва, яку обрали на конференції, оголошеній Національною асоціацією адвокатів України 27 квітня. Але нелояльним до керівництва НААУ складом Лідія Ізовітова і К^о не задовольнились і напередодні з'їзду склали власні списки «делегатів» із 41-ї особи, що й забезпечило належну кількість голосів за вкрай необхідні, насамперед кадрові, рішення діючого керівництва НААУ.

Дехто скаже — звичайна виборча технологія. Відповідь: для адвокатури, як незалежної професії, покликаної захищати верховенство права, — не прийнятно. Адвокатура без свободи і

демократії — уже не адвокатура, яка може захистити кожного.

Тому в лютому цього року, одразу після оголошення рішення про проведення з'їзду, я офіційно висунула свою кандидатуру на посаду голови Національної асоціації адвокатів України, опублікувала програму розвитку, отримала підтримку від столичних адвокатів, делегацію яких на з'їзд просто фізично не допустили організатори, як не допустили й мене,

кандидата на посаду голови НААУ, не дали виступити перед делегатами з'їзду. Проти мене однієї на вході до республіканського Будинку кіно висунули майже сотню охоронців з бейджами «НААУ», хоча зовні схожих на звичних по Майдану «тітушок», закрили двері на ланцюг та ще й забарикадували їх столами. Досить дивна реакція на одного кандидата-жінку без навиків рукопашного бою, яку, за заявою очільників НААУ, «ніхто не підтримує».

Тож з'їзд вільних і незалежних адвокатів розпочався в оточенні озброєної охорони і з ланцюгами на дверях.

Як було оголошено, на з'їзді до участі зареєструвалися 284 делегати. Після його початку, ще до затвердження звітів виборних органів і голови НААУ, приміщення з'їзду покинули понад 100 з них. Одночасно, виявився певний конфуз: з'ясувалося, що участь у голосуванні беруть «запрошені гості» — не делегати з'їзду. Питання з цього приводу порушили самі учасники з'їзду. Подальша доля голосів «гостей з'їзду» невідома.

Робочі органи з'їзду, зокрема, мандатна комісія, обиралися меншістю голосів від 80 до 100 зі 143-х

обов'язкових та необхідних за законом. При тому мандатна комісія навіть не розглядала питання щодо повноважності делегації від адвокатів міста Києва, і судячи з аудіозапису, навіть не збиралась це робити. Внаслідок цього 41 «делегат», «обраний» 36-а адвокатами від Києва на повторній конференції персонально під «обрання голови НААУ», забезпечили голосування за Лідію Павлівну Ізовітову для переобрання на новий п'ятирічний термін навіть хоча би формально не поцікавившись «програмою кандидата». Як результат голосування Лідії Павлівни лічильною комісією була оголошена підтримка 174 делегатами, з них 41 «новообраних» делегатів від Києва зі спірною (оскільки в суді на дату з'їзду було відкрито провадження, про що його організаторам було відомо ще з травня ц.р.) легітимністю. Критична цифра. Ізовітову Л. П. підтримали донецька, луганська та харківська делегації й представники. При цьому деякі з присутніх адвокатів і представників ЗМІ нарахували в залі лише 120 делегатів, плюс певну кількість «гостей з'їзду».

У той час, як оголошувалися результати голосування, з'ясувалося, що до трибуни з'їзду через охорону проривається ще один кандидат — голова Ради адвокатів Київської області Петро Бойко з наміром оголосити програму та звернення до з'їзду. Як вказує газета «Юридична практика», після «нетривалої дискусії та штовханини», делегати все ж дозволили йому виступити. Потому чомусь вирішили поставити на голосування мою кандидатуру за моєї відсутності, але після емоційної промови проти мене Лідії Павлівни Ізовітової.

Після цього всі подальші рішення голосувалися 100—112-ма голосами й оголошувалися прийнятими. Відтак з'їзд швидко завершив свою роботу.

Як не дивно, і сам з'їзд адвокатів, і те що на ньому відбулося, не стало інформаційним приводом для суспільства. Його, з'їзду, просто не помітили. Питання адвокатури для суспільства виявилися нецікавими. Цікаві ці питання для авторів судової реформи, якою запроваджена монополія адвокатури, чому досі немає нового закону про адвокатуру, розробка якого була завершена ще в грудні 2016 року, — питання відкрите.

Чи стане адвокатура іншою після з'їзду? Так, стане. Стане мовчазнішою, менш активною, і, вочевидь, ще більш керованою внаслідок запланованих дисциплінарних репресій проти незгодних із «генеральною лінією» керівництва НААУ. Адвокатура стане іншою, але, навіряд чи стане кращою після цього з'їзду. Проте це не причина опускати руки тим адвокатам, які бажать змін на краще. Вони, безумовно, будуть, якщо спільно докласти зусиль.

Нетрадиційні об'єкти авторського права

Днями відбувся перший круглий стіл із циклу професійних зустрічей на загальну тему «Нетрадиційні об'єкти авторського права». Дана зустріч, ініційована комітетом Асоціації адвокатів України з інтелектуальної власності та її новим головою Марією Ортинською, була присвячена персонажам.

Модератором круглого столу стала сама Марія Ортинська, директор компанії IPStyle, член комітету Міжнародної асоціації торговельних марок (INTA) по боротьбі із контрафактом, Американської асоціації права інтелектуальної власності (AIPLA) та Міжнародної асоціації з охорони інтелектуальної власності (AIPPI). Спікерами заходу виступили юрист ZEO Alliance Вікторія Андрейцева, начальниці відділу досліджень об'єктів інтелектуальної власності в ДП «Інформаційні судові системи» Державної судової адміністрації України Наталія Кісіль, партнер адвокатської контори Metida (Литва), адвокат, суддя-медіатор Ерікас Саукалас, та Іларіон Томаров, керівник IP/IT практики юридичної фірми Taylor Wessing Ukraine.

«Основними традиційними об'єктами інтелектуальної власності є комп'ютерні програми, літературні та музичні твори. В той же час самими авторами та юристами не звертається достатньо уваги на такі об'єкти, як хореографічні твори, шрифти, персонажі тощо», — пояснила актуальність даного циклу Марія Ортинська.

Першою своєю доповіддю для понад 40 спеціалістів у сфері захисту прав інтелектуальної власності, які зібралися в залі, представила Вікторія Андрейцева. Вона нагадала, що персонаж у комп'ютерній грі може бути захищений через реєстрацію авторського права або торговельної марки. При цьому захист авторських прав виникає автоматично після того, як персонаж зображений у матеріальній формі.

Проте авторське право не захищає ім'я та загальну тему персонажу, однак торговельна марка може захистити ці атрибути. При оформленні заявки на реєстрацію персонажу як ТМ варто зосередити увагу на описі персонажу: колір/комбінація кольорів; розмір, форма, тощо. В майбутньому це допоможе відстояти порушені права на ТМ при копіюванні персонажів для інших комп'ютерних ігор, нанесення персонажів на одяг, посуд тощо.

Натомість Наталія Кісіль у своїй презентації зупинилася на прикладах з вітчизняної практики, а саме спорах навколо мультиплекційних персонажів через використання їх для виготовлення та продажу відповідної продукції, зокрема, дитячих м'яких іграшок, розмальовок та навіть харчової продукції (сиски, печиво).

«Молодий чоловік атлетичної статури, носить тільки нижню білизну, вважає за краще проводити час на свіжому повітрі, на природі, не навчився знаходити спільну мову з людьми, тому часто потрапляє в конфлікти», — розпочав із пропозиції вгадати по опису персонаж Іларіон Томаров. У своїй доповіді він підкреслив, що існує різниця між літературним персонажем та візуальним образом при екранізації, та розглянув приклади з вирішення спорів у вітчизняних судах стосовно персонажів радянських та українських літературних і мультиплекційних творів, а також особливості вирішення аналогічних спорів у західних країнах.

Литовський гість круглого столу Ерікас Саукалас у свою чергу розповів про особливості захисту персонажів у його країні та ЄС, вартість проведення експертизи в країнах Європи та скільки реально можуть тривати суди в спорах стосовно персонажів на Заході.

На завершених дискусії Марія Ортинська нагадала, що це лише перший захід із цілого циклу й запросила всіх бажаючих до підготовки та обговорення тем на наступні зустрічі, а також розглянути можливість формування спільної позиції стосовно тих, чи інших питань.